THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

זלמן רייזין היינט „עליות און ירידות אין דער געשיכטע פון אונזער קולטור" זונטאג „אידיש און דער קאמף פון די אידישע מאסן פאר זייער באפרייאונג" דינסטאג טעמע וועט אנאנסירט ווערן אלע אין פרץ זאל אנפאנג 8 אוונט אויפזיכט: אידישע קולטור געזעלשאפט

זון אויפגאנג — 4.26
זון אונטערגאנג — 8.25

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 108. Winnipeg, Fri. May 30, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג פרייטאג ג׳ סיון, תר״ץ.

קלאנג וועגן רעזיגנאציע פון אגענטור עקזעקוטיווע געלייקנט

מיטגליד פון עקזעקוטיווע דערקלערט, אז עקזעקוטיווע קאן ניט רעזיגנירן, וואו די קערפערשאפט וואס האט זי אויסגעקליבן קומט זיך ניט צוזאמען אנצונעמען די רעזיגנאציע

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו „דאס אידישע וואָרט" פון „איטא")

לאנדאן, מאי 29 (איטא). — דער קלאנג אז די עקזעקוטיווע פון דער אי־דישער אגענטור וועט רעזיגנירן צוליב די לעצטע פאליטישע אנטוויקלונגען, באזונדער דער אפשטעלונג פון דער אימיגראציע אין ארץ־ישראל — איז אפגעלייקענט געווארן פון א מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע, אין אן אינטערוויו מיט דעם פארשטייער פון דער איטא. דער פארגלייך וואס מען מאכט מיט די פאראדנע רעזיגנאציעס פון א רעגירונג אונטער ענלאכע אומשטענדן — קאן ניט אנגענומען ווערן, — האט דער פירער געזאגט. ווייל וועגן א רעגירונג רעזיגנירט, דערווייל דער פארלאמענט באלד א נייער עס קאביינעט; אבער די עקזעקוטיווע פון דער אגענטור דארף וואַרטן ביז די קערפערשאפטן וואס אויסדרוקן די דורכפיר־רונג פון נייע וואלן, קומען זיך צונויף.

יערנפאלס, איז אזא באשלוס ניט אנ־נעומען געווארן — אין מען האט אפי־לו ניט געדערט וועגן א מעגלאכקייט צו רעזיגנירן שפעטער.

לאנדאן, מאי 29 (איטא). — א דריי־גנדע פארזאמלונג דער האבן אויסגעשטימט, אז קאמיסיע פון דער אידישער אגענטור צו־זאמען מיט דעם פארזיצער פון דער קאָ־מיסיע, לאדד מעלטשעט, — לויט אינ־פארמאציעס וואס דער איטא קארעספאנ־דענט האט אפיציעל באקומען — אום צו דיסקוטירן אלע פראגן וואס זיינען לעצטנס אריינגעשטאנען — אין די נייע לאגע וואס איז געשאפן געווארן אין דעם ציוניזם, — איז פארלאנגט געווארן אויף יוני 23טן.

—(::)—

פארזאמלונג פון שרייבער פאר־אין דעם זונטאג

דער אידישער שרייבער פאראיין וועט אפהאלטן א פארזאמלונג דעם זונטאג, יו־ני 1טן, 3 בייטאג, אין „דאס אידישע וואָרט". אלע מיטגלידער פון פאראיין און די וואס ווילן זיך אנשליסן זיינען געבעטן צו קומען אין צייט.

פארלאמענט דארף היינט אויפגעלייזט ווערן

אטאוואַ, מאי 30. — פרעמיער קינג האט געבטן ווידער ארויסגעוואָרפן פינף בילס וואס האבן ארויסגערופן קעגנערשאפט, מיט׳ן צוועק צו פארענדיקן היינט די זי־צונגען פון׳ם פארלאמענט און דערמעגלא־כן דעם דורכפיר פון די אלגעמיינע וואלן יולי 28טן. זאלן היינט די זיצונגען ניט פארענדיקט ווערן, דאן וועלן די וואלן מוזן אפגעלייגט ווערן ביז ארום מיטן אוגוסט, האט ער געזאגט.

דער פירער פון אפאזיציע, ר. ב. בענעט, קאנסערוואטיוו, און ראָבערט גארדינער, פארמער, ביידע האבן איינגעשטימט, אז די סעסיע דארף היינט געשלאסן ווערן, און דערנאך זיינען די בודזשעט אפשטי־מונגען שנעל דורכגעפירט געווארן כמעט אן דיסקוסיעס.

—(::)—

„לעוון גיט איבער זיין „זיי גע־זונט" צו מערב קאנאדער. אידן

יוסף לעוון, פארטרעטער פון „ביכער", וועלכער האט ערשט פארענדיקט זיין טור איבער קאנאדע אין די אינטערעסן פון׳ם אידישן אלגעמיין, און פארלאזט היינט ווינניפעג אויף זיין וועג צוריק קיין פוילן, בעט אונז איבערגעבן זיין הארציקן דאנק און זיין זייגעזונט צו אלע פריינט און קור־פער פון׳ם אידישן כוף אין ווינניפעג און מערב קאנאדע, וואס האבן אים אזוי פריינטלאך אויפגענומען.

וואסיל בארן איז דערמארדעט געווארן מיט א קויל פון איינענעם רעוואלווער גלייכצייטיג פאליציי

פאליציי זוכט רעוואלווער ווי א שפור צו מיסטעריעזן מארד אויף דער נארט ענד. — פרוי פון דערמארדעטן פארהאלטן ווי א וויכטיקער עדות

די הינע פאליציי, אין איר זוכעניש פון שפור פון דעם מיסטעריעזן מארד פון וואסיל בארן, פארטעגלאכער אוקראיינער, וועלכער איז געפונען געווארן א דערשאָ־סענער אין זיין היים, 477 גארלים סט., מיטוואך ביינאכט, איז געקומען צום באַ־שלוס, אז ער איז גיכער פון אלץ דער־שאסן געווארן פון זיין איינענעם רעוואל־ווער. די קויל וואס מען האט אראָסגענו־מען פון זיין שלייף איז פון זעלבער גרויס און פון זעלבן סארט, ווי די קויל׳ן וואס די פאליציי האט געפונען, נאך א גרינדלאכער זוכעניש, אונטער א ברעט פון׳ם טראטואר אין׳ם הויף פון דעם דערמארדעטן.

דער גאנצער ענין איז דא שרעקלאך פארפלאנטערט. אין הויז איז געווען א רע־וואלווער, — א דערלויבעניש צו האלטן א רעוואלווער איז פון דער פאליציי ארויס־גענומען געווארן. און, ווי עס וויזט זיך ארויס, איז די דערלויבעניש געווען ניט אויף בארן׳ס נאמען, נאר אויפ׳ן נאמען פון זיין פרוי.

אויף וויפל עס איז קלאר פון די באוויין פון דר. יאנקער, וועלכער איז געווען דער ערשטער אאטערצווזוכן דעם דערמארדעטן נאכדעם ווי מרס. בארן האט אנטדעקט דעם מארד און האט אים אויסגערופן פעזן, איז דער מארד באגאנגען געווארן צווישן 10 און 11.30 אוונט. מרס. בארן איז דאן געווען ביי א פארזאמלונג און א קירך, וואו זי איז א פראמינענטע מיט־גלידערן. ווי זי דערציילט, האט זי אנט־דעקט דעם מארד וועגן זי איז געקומען אהיים, און זי האט גלייך אריינגערופן דר. יאנקער, וועלכער איז געווען אויפ׳ן פלאץ 11.40 אויינער, ווי ער זאגט, און לויט זיין מיינונג איז דער מארד באגאנ־גען געווארן אמווייניקסטנס מיט א שעה פריער.

די פאליציי האט דערווייל פארהאלטן מרס. בארן, די אלמנה, ווי א וויכטיקן עדות.

די פאליציי האט געבטן איבערגעקערט דאס הויז און די גאנצע נאכבארשאפט, זוכנדיק דעם רעוואלווער. זי גלייבט, אז דער רעוואלווער וואלט איר געגעבן וויכ־טיקע שפור פאר דער לייזונג פון דער מארד געהיימעניש.

דערמארדעטער האט עפעס געשריבן פארן טויט

עס ווייזט זיך ארויס צו זיין גאנץ זי־כער, אז דער דערמארדעטער האט עפעס געשריבן פאר׳ן טויט, אויפ׳ן טיש אין קוק־ביי וועלכן ער איז געווען, איז געווען טינט און פען, און פאפיר. דאס געשריבענע אבער איז ניטא, און עס איז דערפאר דא א חשד, אז דער מערדער האט עס צוגע־נומען, ווייל דארט איז געווען עטוואס קעגן אים.

די פראגע איז דערפאר, וואס האט ער געשריבן? איז דאס ניט געווען עטוואס פון א דיסקרימינירנדיקן כאראקטער קעגן איינעם, וועלכער האט אפשר דערפאר באַ־גאנגען דעם מארד, כדי צו באשיצן זיך קעגן אומגעוינשטע אנטדעקונגען? האט ער אפשר געשריבן עפעס פאר דער פרע־סע (ער פלעגט שרייבן פאר א אוקראיני־שער צייטונג) פון א פערזענלאכן אדער פארטיאישן כאראקטער. פארוואס אי־מעצער האט אים געוואלט באזייטיקן?

די אלמנה פארזיכערט, אז אין הויז פעלט די סומע פון הונדערט דאלאר, און די ערשטע דערקלערונג פון׳ם מארד איז געווען רויבערייי. די פארשיידענע מיסטע־ריעזע אומשטענדן וואס זיינען אבער שפע־טער אנטדעקט געווארן באווען די פאלי־ציי צו זוכן אנדערע מאטיוון פון׳ם מארד.

צווישן די וואס זיינען געבטן אויסגע־פרעגט געווארן, איז געווען מרס. דזש. סירקא, 649 רעדווארד עוועו., א שוועסטער פון מרס. בארן, און איר מאן. זיי האבן ניט געוואוסט פון׳ם מארד ביז נעבטן פרי, ווען א רעפארטער פון דער הינער „פרי פרעס" איז געקומען צו זיי צו בעטן א בילד פון דעם דערמארדעטן, און זיי זיי־נען געווען דערשטערט צו הערן פון אים די טראגישע נייעס. ווי מרס. סירקא דער־ציילט, איר אלט שוועסטער, מרס. בארן, געווען ביי איר אין הויז 9 אויינער מיט־וואך אונט, אויפ׳ן וועג צו דער קירך פאר־זאמלונג. ווי ער דערציילט, האט מרס. בארן פארלאזן די איקראיינער קירך אויף בארזאס עוועו. עטלאכע מינוט נאך 11.30 ווען די פארזאמלונג איז געשלאסן געווארן.

בארן איז קאנטיק געווען ביים טיש. פארטיפס אין לייענען אדער שרייבן, ווען דער מערדער איז צוגעקומען פון הינטן, ווען ער האט אים א הער געגעבן אויף צוריק. האט ער גלייך געקראגן א קויל אין שלייף און איז געפאלן א טויטער.

וואסיל בארן, א פארמעגלאכער מענש, איז געווען זייער אן אנגעזעענער מיטגליד פון דער הינער אוקראיינער קאלאניע, טע־מיק אין די קולכלאכע קריזיז. ניט לאנג צוריק האט ער געגעבן דריי טויזנט דאלאר פאר דער קירך. ער האט אויך געשטיצט די אוקראיינער פאלקס־הייס אויף בארזאס עוועניו.

מרס. בארן איז אויך א טעטיקע מיט־גלידערן פון דער קירך. זי האט אין עטלא־כע טעג ארום געדארפט פארן ווי א דעלע־גאטקע צו א קירכן קאנפערענץ אין מזרח קאנאדע, אין זי האט שוין געהאט איר באן בילעט צוגעגרייט פאר דער רייזע.

דער דעמארדעטער

וואסיל בארן

מרס. וו. בארן

קלאנג אז קעניג וועט באגנאדיקן צום טויט פאראורטיילטע אין ארץ־ישראל צו זיין געבורטסטאג, יוני 3טן

ירושלים, מאי 29 (איטא). — צו דער געלעגנהייט פון דעם קעניגס געבורטס־טאג, וועט דער הויך־קאמישאנער באנאג־דיקן די צום טויט פארורטיילטע — לויט א קלאנג וועט ווערט פארעפנטלאכט אין דעם „הארץ".

קאמישאנער סיפסאן האט באזוכט פתח־תקוה וואו ער האט געזעגן אז די אינטעגסיווע אנרייקוטערעלע אנטוויק־לונג האט א גינסטיקע ווירקונג אויף די אראבער. דערנאך האט ער באזוכט רחו־בות, ראשון־לציון, וואו ער האט זיך דורכגערעדט מיט סמיאלנסקי און מילער. מיטוואך האט ער באזוכט שכם, דזשע־נין, בית־ש׳ן — וואו ער איז באגלייט געווארן פון א אידישן עקספערט, און ער האט זיך אפגעשטעלט אין עין חדור.

ירושלים, מאי 29 (איטא). — ניט מאר כעדזיק קיינע קאמענטארן איבער דער דערקלערונג פון דער בריטישער רעגירונג צו הע רמאנדאן קאמיסיע „דערפאר וואס די דאזיקע פראגע וועט פארהאנדלט ווערן פון דער אידישער אגענטור, אין לאנדאן און אין זשענעוועא", — האט די פאלעסטינער עקזעקוטיווע אין א קאמיר־ניקאט אויסגעדריקט איר איבעראשונג וועגן דעם וואס דער רעגירונג דערקלערונג שליסט איין די פראגעס פון אימיגראציע אין לאנד, וואס דאס מיז דאס אין א ווירקונג אויף די שלוסן, צו וועלכע די סימפאט׳ס אונטערזוכונג וועט קומען. די פאלעס־טינער עקזעקוטיווע פארעפנטלאכט דעם ברוו, וואס איז צוגעשיקט געווארן צו דער פאלסטינער רעגירונג דעם 27טן אפריל, וואו עס זיינען אפגעלייקנט גע־ווארן די באהויפטונגען פון דער שאו קאמיסיע אז די אויס־דרוויילונג פון אימיגראנטן אונטער דער ארבעטער סכע־מע איז אנפארטרויט געווארן צו דער הסתדרות.

רומענישע רעגענטן פארדאמען אנטי־סעמיטישע עקסצעסן

בוקארעסט, מאי 29 (איטא). — דער אידישער סענאטאר עבנער האט אינטער־פעלירט אין סענאט דעם רומעניש פרעמ־מיער מאניו, וועגן די לעצטע אנטיסעמי־טישע עקסצעסן און ער האט געפאדערט א דערקלערונג.

די רומענישע טעגלאכע צייטונג „אדע־וארול" (דער אמת) דערקלערט אז די אידישע איינוואוינער פון סוקולענטי אין דעם דיסטריקט סאראקא, זיינען אויפגע־פארערט געווארן פון די פויערס צו פאר־לאזן זייערע פלעצער א דאנק די אנטי־סעמיטישע אגיטאציעס.

די רעגענט האט אויפגענומען אויף אן אודיענץ דר. וויליאם פילדרעמאן, דער פרעזידענט פון דעם פאראיין פון רומענ־ישע אידן, וועלכער האט זיי אויבערגעגעבן א מעמאראנדום וועגן דער אידישער לאגע, און דעם רעזולטאט פון די אנטיסעמיטי־שע עקסצעסן. דער רעגענט סעקרעטאר אנו האט אים פארזיכערט אז ער וועט איבן זיין איינפלוס צו גינסטן דער אידי־שער באפעלקערונג, און ער האט אונטער־געשטראכן אז ער באטראכט די אידן ווי א נוצלאכער עלעמענט פאר דעם פאר־טרעלאנד. דער פאטריארך (אויף א רעג־נענט) האט צוגעגעבן אז די ארגאני־זאטארן פון די עקסצעסן זיינען געווים ניט קיין אמת׳ע קריסטן.

—(::)—

גרויסע פאלשע געלט פאבריק אנטדעקט אין ניו־יארק

ניו־יארק, מאי 30. — א ריזיקע פאל־שע געלט פאבריק ניט איינגעריכטעט, מיט א מיליאן דאלאר אין פארטיקע באנקנאטן און מיט מאטעריאלן צו מאכן נאך פיר מיליאן דאלאר, איז דא פון דער פאליציי אנטדעקט געווארן אויף אן אויבערשטן שטאק פון א ברוקלינער אפארטמענט הויז.

צוזאמען מיט די מאשינען, זיינען פארהאלטן געווארן דריי פערזאן, גע־כאפט כמעט ביי דער ארבעט. זיי זיינען א נויצלאכער עלעמענט פאר דעם פאר־

116 קאנדידאטן שוין נאמינירט פאר פראווינציעלע וואלן אין אלבערטא

ערמאנטאן, מאי 30. — 116 קאנדי־דאטן זיינען פון די פארשיידענע פארטייען ביז איצט ערשט נאמינירט געווארן פאר די אנקומענדיקע פראווינציעלע וואלן, יוני 19טן. א צאל פארטיי קאנווענשאנס דארפן נאך אפגעהאלטן ווערן באלד, און אין עטלאכע טעג צייט וועט דער ליסט פון קאנדידאטן שוין זיין פארטיק.

די פארטערס פארטיי האט ביז איצט שוין נאמינירט 41 קאנדידאטן; די ליבע־ראלן 32; די קאנסערוואטיוון, 17, און די ארבעטער 11. עס זיינען ביז איצט שוין אויך נאמינירט געווארן 15 אומאפהייניג־קע פון פארשיידענע שאטירונגען.

יעדער מיטגליד פון פרעמיער בראונ־ליס קאבינעט אין שוין ביז איצט נאמי־נירט געווארן. דער פרעמיער אליין איז א קאנדידאט אין זיין וואל קרייז פון פאנאקא; דזשאנדזש האודלי, אין הייריי־ווער־אוטלוק; דזש. פ. ליטבוירן, אין ער־מאנטאן; ווערנאן וו. סמיט, אין עקסמראוט; ה. נ. רייד, אין ווערמיליאן; א. ל. מעק־פערסאן, אין ליטל־באו, און פערען ביי־קער, אין סיפרעס.

עס קאכט זיך שוין אין דער פראווינץ

זלמן רייזין אנגעקומען היינט; וועט דא האלטן דריי לעקציעס

זלמן רייזען

זלמן רייזען, באוואוסטער אידישער שפראך־פארשער, מחבר פון׳ם אידישן לעקסיקאן (א ברודער פון׳ם דיכטער אברהם רייזען) איז היינט אנדערפרי אנגעקומען קיין ווינניפעג, אויף דער איינ־לאדונג פון דער אידישער קולטור גע־זעלשאפט. ער וועט דא האלטן דריי לעק־ציעס, אלע אין פרץ־זאל.

הייגט, 8.30 אוונט, האלט ער די ערשטע לעקציע אויף דער טעמע „עליות און ירידות אין דער געשיכטע פון אונזער קולטור"; דעם זונטאג, יוני 1טן, 8.30 אוונט, וועט ער ריידן איבער „אידיש און דער קאמף פון די אידישע מאסן פאר זייער באפרייאונג".

די לעצטע לעקציע וועט ער דא האלטן מונטאג דינסטאג אוונט. די טעמע וועט שפעטער אנאנסירט ווערן.

זלמן רייזען איז איינער פון די גרינ־דער און וויכטיקסטע טוער פון׳ם אידי־שען וויסנשאפטלאכן אינסטיטוט אין ווילנע. אויף זיין באזוך דא וועט ער זעגען צו ארגאניזירן דא די לאקאלע אר־בעט פאר׳ן אינסטיטוט.

פאראיינציעלע ווארן אין אלבערטא

הויגער פאליציסט האט א גוטן חוש הריח פאר בראנפן

סעם פאלענטשוק, 298½ דזשארוויס עוועניו, איז מיטוואך פארארטייל־לט גע־ווארן צו $400 שטראף און קאסטן, אדער צו דריי חדשים געפענגעניש, און שולדיק אין דעם איז פאליציסט קלעגהארן, וועל־כער האט א שארפן חוש־הריח פאר בראנ־פען.

ווען די פאליציי האט אומלט באַ־זוכט פאלענטשוקס הויז, האט פאליציסט קלעגהארן גלייך דערפילט דעם ריח פון בראנפן. זיין נאז האט אים דירעקט צו־געפירט צום קעמערל, וואו ער האט דער־טאפט א לויזע פאליצע, וועלכע האט געפירט צו א געהיימער לאך אין וואנט. דארטן האט מען געפונען א נישקשה־דיקן זאפאס פון משקה, וואס האט דער־פירט פאלענטשוק׳ן ביז צום געריכט הויז . . .

פאראיינציעלע טעמע „אידישע קולטור" אין דער אינטערעסן פון אונזערע קינדער

מיט׳ן וואל־קאמפיין, אבער דער קלימאקס וועט דערנייכט ווערן ערשט נאך די אפיציעלע נאמינאציעס.

—(::)—

הויגער פאליציסט האט א גוטן חוש הריח פאר בראנפן

סעם פאלענטשוק, 298½ דזשארוויס עוועניו, איז מיטוואך פארארטייל־לט גע־ווארן צו $400 שטראף און קאסטן, אדער צו דריי חדשים געפענגעניש, און שולדיק אין דעם איז פאליציסט קלעגהארן, וועל־כער האט א שארפן חוש־הריח פאר בראנ־פען.

ווען די פאליציי האט אומלט באַ־זוכט פאלענטשוקס הויז, האט פאליציסט קלעגהארן גלייך דערפילט דעם ריח פון בראנפן. זיין נאז האט אים דירעקט צו־געפירט צום קעמערל, וואו ער האט דער־טאפט א לויזע פאליצע, וועלכע האט געפירט צו א געהיימער לאך אין וואנט. דארטן האט מען געפונען א נישקשה־דיקן זאפאס פון משקה, וואס האט דער־פירט פאלענטשוק׳ן ביז צום געריכט הויז . . .

אנב - אורחא

פון מארק

די תורה און דאס פאלק ישראל

די מעשה דערציילט זיך אזוי:

איז געקומען אן אמעריקאנער איך קיין ארץ־ישראל. נאטירלאך, האט ער, צווישן אנדערע וואונדער, געוואלט דארטן אויך זעען די „האלוצים", — ער גיט דאך עפעס פאר׳ן „קערען האיעזאר", און זיי קאסטן אים געלט, די „האלוצים", וויל ער, הייסטן עס׳ זעען זיין „אינוועסטמענט".

איז ער ארויסגעפארן א שבת נאכמי־טאג אין א חלוצים קאלאניע. האט ער גע־פונען די חלוצים פארטיפט אין א שמועס, אין העברייאיש, וואס ער האט קיין איין וואָרט ניט פארשטאנען.

די „היברו" איז אים זייער געפעלן גע־ווארן. הייסט עס, אז זיין „אינוועסט־מענט" נייט ניט פארלאָרן . . . אבער דא דערזעט ער, ווי עטלאכע פון די חלוצים נעמען ארויס זייערע טאבאק־פושקעס און פארדריכטן פאפיראס. האט אונזער אמעריקאנער אנגעצונען זיך מיט א גרוי־סער רציחה, האט פארקירעוועט דעם דישל און איז אוועקגעפארן צוריק אין שטאט.

און פון דאן אז האט דער איר אויפגע־הערט געבן זיין נדבה פאר׳ן „קערען האיע־זאד": וואס, ער זאל מיט זיין געלט אויסהאלטן מחללי־שבת׳ניקעס אינ׳ם הייר־ליקן לאנד? . .

* * *

איך האב אמאל געזעען אן אויפרוף (אין ענגליש) פון א תלמיד־חוכם טוער אין א מערב קאנאדער שטאט, אין וועלכן ער האט אפעלירט צום עולם צו שטיצן די „הייליקע אינסטיטוציע".

דער אויפרוף איז געווען אנגעשריבן ווי א פאעמע, און האט אויסגעזעען ווי אן אקדמות. אבער אנשטאט דעם „תא" אין אקדמות, האט זיך דארטן יעדער פערז פארענדיקט מיט „דהי האלי טארא".

עס איז געווען, זאג איך אייך, א פאטע־טישער אויפרוף צו די אידן, זיי זאלן אויפהאלטן די הייליקע תורה. דער פאַ־טאס וואלט מסתמא מיך אויך גערירט, ווען איך וויים ניט דעם שרייבער פון׳ם אויפרוף.

און דער דאזיקער שרייבער האט גע־האט אזא שייכות צו דער „האלי טארא", ווי איר מיט מיר צו דער תורה פון קאנ־פוציוס. און אין תלמוד־תורה האט ער זיי־נע איינענע קינדער קיינמאל ניט געשיקט און וועט זיי ניט שיקן, ווייל — ער מאכט א שיין לעבן אז דער תורה און אז דער תלמוד־תורה . . .

אבער דאך האט זיך געפילט אינ׳ם אויפרוף אז אמת׳ער פאטאס. דער איד האט באמת ליב געהאט די תורה און די תלמוד־תורה, און האט באמת געוואלט, אז — די אמיטע אידישע קינדער זאלן דערפון גענייסן . . .

* * *

בקיצור א מעשה׳ דאס איז כאראקטע־ריסטיש פאר אלע אונזערע אידעאלן און באוועגונגען.

מיר האבן ליב תורה, מיר האבן ליב מצוות, מיר האבן ליב אידעאלן.

מיר ארבעטן פאר זיי, מיר גיבן געלט פאר זיי, מיר שרייבן פאטעטישע אויפרופן פאר זיי, מיר ווילן אז זיי זאלן האבן א קיום.

אבער צו אונז פערזענלאך האט דער ענין קיין שייכות ניט. פאר זיך אליין לאזן מיר איבער פון אלע מצוות און מע־שים טובים, די מצוה פון צדקה.

און בעלי־צדקה זיינען מיר גרויסע. מיר דארפן פאר זיך גארנישט, — אלץ דארפן מיר פאר אונזערע ארימע ברידער אויף יענער זייט ים, פאר דעם ארימען ארבע־טער, פאר די ארימע קינדער, פאר דעם נויטבאדערפטיקן חלוץ, און א. וו.— לויט דעם, וועלכן צווייג פון צדקה מיר האבן אנגענומען פאר אונזערן.

נו, נאטירלאך פארלאנגען מיר פון׳ם מקבל פון אונזער צדקה, אז ער זאל זיך לייטיש אויפפירן, כדי אונזער „אינוועסט־מענט" זאל אונז ברייגגען פראצענטן לע־תיד לבא . . .

* * *

אט אזוי זעען מיר ביי אונז:

ארטאדאקסן וואס פארן אליין אום שבת, און וואס ווערן אויפגעקאכט, ווען א חלוץ פארדריכערט א פאפיראס אום שבת;

העבראאיסטן, וואס פארשטייען קיין איינציק ווארט העבראיאיש ניט;

אידישיסטן, וואס ריידן ענגליש מיט זייערע איינענע קינדער;

ציוניסטן, וואס חלומ׳ען אפילו ניט פון צו באוועגן זיך אין ארץ־ישראל;

קאמוניסטן, וואס זיינען אהער אנטלאפן פון׳ם קאמוניסטישן רעזשים אין רוסלאנד;

סאציאליסטן, וואס דערלאזן ניט זייע־רע פאבריק ארבעטער צו ארגאניזירן זיך אין יוניאנס;

אידישע קולטור־יסטן, וואס מאכן מיר שבת׳ס, און דוקא אין פעפערדיקן רוד סייש . . .

* * *

דאס דארף דאך אבער עפעס זיין א שבועות׳דיקער פעליעטאנדל, וועלן מיר עס פארענדיקן אבוסל פריילאכער:

נו, ווי איר זעט, גייט עס אבער פארט א גאנג.

דער וואגן סקריפעט און טרייסלט אויס די ביינער, אבער ער שטופט זיך פארט פאראויס.

אידן עסן בלינטשיקעס שבועות, און מיט מער סמעטענע יעדן יאר, און טרינ־קען בעסערע קאווע וויי ווען פריער; אידי־שיסטן און העבראאיסטן פאטשן זיך שטארקער ווי אלעמאל; רעכטע און לינקע קעמפן מיט אלץ גרעסערער ביטערקייט, און —

מיט איין ווארט: עס באוועגט זיך פארט!

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

פרייטאג, מאי 30

ליינען קרייז פון אידישע־ריידנדיקער יו־גענט ביי די לינקע פוע״צ, 8.30 אוונט, אין פריי־אינסט.

דאנצערט לטובת ארב. פריזען דעלענא־ציע אין סאוט. פארבאנד, 8.30 אוונט, אין פרייהייט־טעמפל. פלעט פון ווערטפיל ארטיקל.

שבת, מאי 31

רבי הורוויץ: חומש מיט מפרשים, 4.30 בייטאג, אין מושב זקנים שול.

זונטאג, יוני 1

„טעג־טאג" פאר׳ן איקאר.

שפאציר פון יוגנט קריין פאר ארבעטני־דיקן א״י אין קינדראנען פארק, 3 נ. מ., פון פרי־אינסט.

דינסטאג, יוני 3

„סאשל" פון ליידיס אקזיליארי פון ת״ח לכבוד מרס. פינדאמינסקי, 8.30 אוונט, אין ת״ת.

„שוועסטער אוונט" פון ליידיס אקזי. פון כנסת־ישראל שול, 8 אוונט, אין שול (טשארלס און סטעלא).

קאסירונגען פון אינדעפ. פרי לאאן (אנ־שטאט מאנטאג), 8.30 אוונט, אין פרץ־אינסט.

מיטוואך, יוני 4

7טער יערלאכער שוועסטער־אוונט פון כנסת־ישראל סיסטערהוד, 8 אוונט, אין גרייסער ת״ת.

דאנערשטאג, יוני 5

פייערונג פון׳ם 16טן יארצייט נאך שלום־עליכם, 8.30 אוונט, אין קליינעם טעאטער (מיין ביי סעלקירק), אויפזיכט איר. פאלקס ביבליאטעק.

זונטאג, יוני 8

טיי פון ליידיס אקזיליארי פון ת״ח ביי מרס. ווערער, 661 מאנטאבא עוועו.